

ember mána, ha?) Hóast útsøgnin um kriggið í Ameríka ikki neyðturviliga skal lesast sum at hetta er av, so er hetta í samsvari við útgávuárið hjá »Candide«, og tað tíð bókini hevur havt um at koma til Føroya. Tað er sostatt einki órimiligt í at hevda, at søgugongdin í »Barbu og harra Pál« tekur við í november mánaði 1763, og at hon endar hálvt annað ár seinni summari 1765.

Skil og kenslur

Sæð í mun til ta skilbundnu tilverufatanina hjá Jørgen-Frantz Jacobsen - krav um galliskan greidleika o.s.fr. - vildu vit hildið, at Andreas Heyde er hansara maður. Men sum tað þú greitt sæst av teimum tilburðum, har hann er uppi, so er hann latur og roynir at smøgga sær undan har til ber. Hann er soleiðis ikki nóg dæmligur at spæla leiklutin sum tann úrvaldi. Afturfyri er tað eingin ivi um, at Barbara - hon, sum umboðar kenslurnar íð verða feldar av koldum viti - er lýst, so at lesarin fær tokka til hana. At sigga til er viðvent í høluni: høvundurin fær lesarin at halda við kenslunum ímóti viti og skili.

Hvat prestinum viðvíkur so er hann og hansara pietisma - hóast blanka útvortis - fulkomiliga burturvíð í hesum høpi. Harra Pál er ein bloyta, pietisman óbrúklig, meðan kirkjan og Kingo harafturíð eru ein ómissandi partur av føroyskari mentan. Í einum av sínum seinastu brøvum til William Heinesen skrivur Jørgen-Frantz: »Við hesum vóni eg í stóran mun at hava fingið skil á Harra Pál sum ein í veruleikanum sansalig, ærusjúk, men fáfongd barokkmenniskja« (7.10.2.1938). Harra Pál, umboðið hjá pietismuni í Føroyum, er ikki sjálvur pietistur.

Annars fær lesarin fær so líðandi varhugan av, at skaldsøgan ikki er vorðin akkurat soleiðis, sum av fyrstan tíð ætlað. Teir sum umboða skynsemi eru, tað ið søgan er av, ikki líka lýtaleyris sum framanundan. Teir hava laðað sær ein kyniskan verjugarð, so at teir ikki verða fløktur upp í tað veruliga lívið. Johan Hendrik Heyde gjøgnumskoðar í stóran mun samanhangin, men hann vil heldur - kortini ikki órðdur - krógva seg handan bókur og speisemi. Rationalisma úttan kenslur er minst líka ótespiligt sum tað at lata kenslurnar valda í øllum. Eingin av

høvuðsleikarunum í skaldsøguni tykist at finna hesa javnvágin. Afturfyri finst hon væl og virðiliga hjá lögmanninum Sámál Mikkjalssoni, men tað hevur kanska sínar serligu grundir?

Tann lögmaður, sum hevur sitið longest í embætinum, æt Samuel Pedersen. Hann tók við sum lögmaður í 1706 - sama árið sum Peder Arhboe kom til Føroya - og sat líka til 1752. Í einum brævi til Trónd Olsen nevnr Jørgen-Frantz Jacobsen, at hann er ættaður frá tí gitna Ráðna Bónða, og hesin var pápi Samuel Pedersen. Annars æt abbi Samuel Pedersen Samuel Mikkelson, so tað er so líkati. Tann hóvligi Sámál Mikkjalsson - á danskum: Samuel Mikkelson - sum altið hevur tamardal á støðuni, er slekt hjá Jørgen-Frantz Jacobsen.

Hugburðurin mótvægis tilverufatanini hjá persónunum í »Barbu og harra Pál«, avdúkingin av teirra sjálvsfatan, hevur týðuligan íblástur frá La Rochefoucauld. Hann var háadagligur og tiskil krigsmaður, men gjørdist sum frá leið í staðin tann skeptiski eygleiðarin av lívi og levnað, og hansara »Maximes« (1664-78) snúguva seg í høvuðsheitum um avmarkingarnar hjá mannabørnum. Tað ið vit halda nakað ella gera so ella so, er tað altið við støði í sjálvsøkni. Handan allar rósverdar eginleikar húsast altið sjálvgjóðskan.

»Barba og harra Pál« er ein brennidepil av ideologiskum rákum. Í skaldsøguni hittast barokkur, pietisma og upplýsing. Haraftur á føroyskt og danskt. Skaldsøgan er skrivað frá 1934 til 1938, sum eisini er eitt tíðarskeið, har ideologiar brenna saman: nazistaflokkurin hevur í einum demokratiskum vali fingið valdið í Týsklandi, Sovjet-samveldið og Komintern leika sín lut, og sjálvstýris-hugsanin bylgist í mongum føroyingum, m.a. í Jørgen-Frantz Jacobsen. Og Freud-hugsan ger seg galdandi í mentanarumhvørvi.

Sjúkan forðaði Jørgen-Frantz Jacobsen at fara fullur og heilur upp í politik - hann nevnr longu á ungum árum, at hann vil vera politikari - men fyrri tí var hann ein gløgður eygleiðari og tók eldhugaður lut í samfelagskjaknum. Tað er eingin ivi um, at tey politisku og samfelagsligu viðurskiftini í Føroyum og Danmark speglast í skaldsøguni. Í hvønn mun hetta ger seg galdandi, má ein onnur kanning útgreina.

Harra Pál og Sorinskrivarin - Lars Simonsen og Peter Hesse

Havnarkona 90 ár

Hósdagurin 21. august var stórir dagar í Brekkugøtu 6 í Havn. Astrid Frederiksen fylti 90 ár.

Astrid Frederiksen fekk nógvar blómuheilsanir á 90 ára føðingardegnum 21. august

Astrid er fødd í Havn 21. august 1907, foreldur hennara vóru Johanna, ættað úr Skopun og Hans Jacob Eggholm úr Havn, vanligja nevndur Blokk. 6 vóru systkinini, systurnar Jenny og Ingrid, sum báðar giftust og búsettust í Keypmannahavn, bróðurnir Hans og Jens Petur - Pedda - , sum báðir búðu í Havn. Astrid og tvíburðarsysturin fingur kykhosta sum lítar og tvíburðarsysturin doyði. Barnheimið stóð í Magnus Heinasongøtu/Sverrisgøtu, har Eiríkstoft-brøðurnir seinni bygdu.

Sum nýgift búsettust Astrid og Hjalmar, sum var ættaður av Norðtoftum, í nýggj hús í Brekkugøtu, hetta var í 1932, í býlinginum, sum onkuntíð verður róptur Rabarbukvarterið. Her búleikast tey, og skjótt vóru børnini 3, Martin, Sonni og Anna.

Hóast framtíðin tyktist bjørt, hann sum skipsførari og parthavari í sluppuni »Verdandi«, so skifti bráðliga; fá ár seinni fjaldur døpur skýggi leiðir teirra.

Dótturin Anna, sum tá var lítill smágenta, fór stutt fyrri kriggið niður í heilsuþótar-ørindum við mammu-beiggjanum Pedda, sum tá var matrosur við »Tjaldrunum«. Kriggið kom, og alt samband kvett. Tá kriggið var av, var Anna vorðin stór smágenta og so fastgrógv, at hon bleiv verðandi hjá fólkunum, sum høvdu tikið hana til sín krigsárin. Í 60'unum var Anna nökur ár í Føroyum, arbeiddi í Føroya Banka; tey árin var hon hondbolleikari í Kyndli.

Hervilig tuberklasótt tók Hjalmar frá teimum; 38 ára gamal andaðist hann 10.

mars 1942 á Bróstsjúkrahúsinum í Hoydølum.

Astrid sat nú eftir við dreingjunum, 6 og 8 ára gamlir - og í nýggjum sethúsum.

Tá Hjalmar lá á Sanatoriuminum, segði hann, at hann væntaði ikki at koma higan aftur á lívi. Astrid bað hann ikki tosa soleiðis, tí læknin hevði sagt, at hann skuldi vera har 3 mánaðir, - „og so kemur tú heimaftur“. „Nei“, sigur Hjalmar, - „ikki vænti eg tað“.

„Spyr tú foreldrinu, um tú kanst vera hjá teimum við dreingjunum, tá eg eri farin. So leigar tú húsin út, at tey ikki gleppa tær av hondum.“

Og Astrid so gjørdi, sum maðurin hevði sagt. Hóast mangan strævið, so gekk. Astrid fór út at vaska. Dreingirnir vóru til, vóru evnagóðir og ágrýtnir, og Astrid situr í somu húsum í Brekkugøtu.

Á 90 ára degnum stukkum mong vinfólk inn á gólvíð hjá Astrid, umframt næstrafólki. Hon fekk eisini vitjan av systurdóttur úr Keypmannahavn, sum fyrri mjórka hevði roynt 3 ferðir, áðrenn lendandi var seinnapartin sjálfan føðingardag. Systurin Ingrid, sum nú er 92 ár og Astrid eru einastu av systkinaflokkinum, sum enn eru á lívi.

Sjálðan dagur, tú ikki sært Astrid á fótum. Hon fer til handils og hon fer í kirkju. Hon hevur gott skil á øllum og einki skal liggja ógjørt.

Hugaligt at práta við Astrid; greið og livandi sigur hon frá mongum, og so er hon so væl nøgd- Hví hon, sum alt lív hevur stríðst fyrri dagliga breyðnum nú á ellisárum fær pengar fyrri

einki at gera, ja det skulur hon ikki!

Ein teirra, sum í barnaárunum hevði dagligu gongdina í Brekkugøtu í heiminum hjá Astrid - og tá tey búðu í M. Heinasongøtu hjá Johonnu og Hans Jakki, hevur mangan kærasta aftur á lívi. Har var „høgt til loft og vítt til veggja“; har vóru eingi børn koyrd út aftur. Har spældu vit og leiktu, har gekk prátið, og har varð skemat. Børn sum vaksu - har var hjartarúm.

Hóast Astrid á óngan hátt vil hava nakran sum helst háva gjørdan burturúr sær,

so er øll góð grund til at bera henni eina hjartans heilsan á niti ára føðingardegnum og takk fyrri rik og fjálg barna- og ungdomsminni.

Valla fellur riddarakrossur til konu úr Rabarbukvarterinum, hóast øll góð grund er til at heiðra tilfar kvinnu, ter sum ongantíð kravdu nakað sum helst, men gjørd-u sína skyldu.

Men Astrid er fegin. Hon takkar Gudi fyrri hvønn dag, fyrri góða heilsu og langt liv. Við ynksinum um eitt fjálgt lívskvöld.

jákup

